

μεγάλου Handel, τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ποὺ ἄρχισε νὰ ἐκλείπει ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ὁ Μπετόβεν ἀπόδειξε τὴ Συμφωνία ὡς τὸ ὕψιστο σημεῖο τῆς μουσικοπάθης καὶ σκοτεινῆς τέχνης.

Γιὰ τὸ δρατόριο αὐτὸ τοῦ Μένδελσον ἔγραψαν πολλὰ καὶ τὸν περασμένο χρόνο ποὺ δόθηκε στὸν κῆπο τῶν ἑαρινῶν συναυλιῶν τοῦ Ὁδείου Λόττνερ καὶ πάλι τὸ πρῶτο μέρος του, ὥστε τώρα νὰ περιοριστοῦμε μόνο στὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ τελείου, γιὰτὶ ὁ συνθέτης του, ποὺ τὸ πλούσιο καὶ τὸ εὐγενικὸ αἰσθημὰ του δὲν ἐξέφυγε ποτὲ ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς βαθείας ἐπιστήμης, ὁ ποιητῆς καὶ ὁ τεχνίτης Μένδελσον, ὅστερ' ἀπὸ τὴν «Ἰφιγένειά» του, τὸ ἔργο αὐτὸ ἔχει νὰ ἐπιδείξει. Ἡ ἐχτέλεση τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ ἔργου ὀφείλουμε νὰ ὁμολογήσουμε πὼς δὲν ἐσημείωσε τὴν ἐπιτυχία ποὺ ἐσημείωσε τὸ πρῶτότου πέρσι. Δενεῖναι ἐργασία συνειθισμένη ἢ καὶ ἐξαιρετικὴ ἀκόμα ἢ συντέλεση καὶ ἡ ἐπιτυχία ἐνὸς παρόμοιου ἔργου. Εἶναι ἐργασία ὑπεράνθρωπη ὅταν ἔχει κανένας νὰ διδάξει μαθητὲς ξένους τὸ περισσότερο στὴ μουσικὴ καὶ γι' αὐτὸ τονίζουμε (ἐπειδὴ ἴσως νὰ ἔφυγε κανένας μὲ κάποια δυσἀρέσκεια ἀπ' τὴν προχθεσινὴ συναυλία) πὼς ἕνα δρατόριο προϋποθέτει κόπους καὶ θυσίες πολλές ποὺ ἀφαιροῦν κάθε δικαίωμα ἐπικρίσης ἀπὸ τὸν ὅποιονδήποτε ποὺ εἶτε ἀπὸ κριτικὴ ἐλαφρότητα, εἶτε ἀπὸ ἀντιπάθεια πρὸς τὸ *ἐκγεγραμνιστικὸ* (!) πρόγραμμα τοῦ Ὁδείου Λόττνερ, ἤθελε νὰ πεῖ λέξη. Ἀκούσαμε τὴν κ. Λόττνερ καὶ τὸν κ. Μπέμμερ νὰ λένε πὼς τὸ δρατόριο αὐτὸ τοὺς ἐστοίχισε τὴ μισή τους ζωὴ καὶ ἔχουνε δίκιο. Καὶ αὐτὸ χωρὶς καμμιά πρόθεση, χωρὶς κανένα σκοπὸ ὑλικῆς ἀπολαβῆς, παρὰ μόνο ἀπὸ τὸν πόθο νὰ δεῖξουν μιὰ σοβαρὴ ἐργασία τοῦ Ὁδείου τους καὶ μαζὶ μ' αὐτὸ νὰ χαρίσουν καὶ μιὰν ἐξαιρετικὴν αἰσθητικὴ ἀπόλαυση, ποὺ μάταια ζητᾷ κανένας στὰ διάφορα μουσικὰ σολόνια καὶ κοντσέρτα ποὺ τὸ αἰῶνιο κουαρτέττο ἢ κουϊντέττο θὰ παίξει λίγο Rubinstein καὶ λίγο Tchaïkovsky. Ὅλες οἱ μονοδίες τοῦ Προφήτη ἀποδόθηκαν μὲ δύναμη καθὼς καὶ ὁ χορὸς ἀρκετὰ προπονημένος ἀνταποκρίθηκε καλὰ ὅσο καὶ νᾶναι στὶς πολὺ μεγάλες ἀξιώσεις τοῦ ἔργου. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ σημειώσουμε τὸ *terzett* τῶν Ἀγγέλων, τὸ ὡραιότερο μέρος τοῦ δρατορίου, τὸ τόσο ἀπαλὸ καὶ ἡρεμο, τὸ γεμάτο ἀπὸ γλυκύτατα μοτίβα, ρυθμισμένα ὅμως τόσο σφιχτά, ποὺ νὰ μὴ σὲ κάνουν οὔτε στιγμὴ νὰ σκεφτεῖς τὴ ναρκωτικὴ μονοτονία τῆς Ἰταλικῆς μελωδίας, ποὺ ἐτραγοῦδῃσαν μὲ περισσὴν τέχνη. Κεῖνο ποὺ ἔχει κανένας νὰ παρατηρήσει εἶναι αὐτό: πὼς ἐνῶ μὲς στὶς μαθήτριες καὶ τοὺς μαθητὲς τοῦ Ὁδείου εἶναι ἀναμφισβήτητο πὼς ὑπῆρχαν πολλοὶ ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ κάνουν πολὺ καλύτερα

τὸ μέρος τῆς ὑψιφώνου καὶ τοῦ δευφώνου, ποὺ μόνο καντσονέττες ναπολιτάνικες μπορεῖ νὰ τραγουδεῖ ὄχι ὅμως καὶ δρατόριο τοῦ Μένδελσον, εἴταν πολὺ προτιμώτερο νὰ μὴ ζητοῦσαν τὴ σύμπραξη τῶν δευτέρων, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους εἶναι καὶ ὀρθότερο οἱ μόνωδοι νᾶναι βγαλμένοι ἀπὸ τ' ἑξῆς τοῦ Ὁδείου. Κόσμος πολὺς δὲν ὑπῆρχε. Τουλάχιστον αὐτὸ φανερώνει τὴ συγκατάθεσή του στὸ ὅτι χίλιες φορὲς ἐγράψαμε: πὼς εἶνε ἀκατάλληλος νὰ δεχτεῖ ἔργα παρόμοια.

Ἀπὸ χρονογραφικὸ καθήκον ἀναφέρουμε καὶ τὴν ἀναξιοπρέπεια τῆς ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν περιθάλψη τῶν ἐπιστράτων, ποὺ ἐπέστρεψε τὰ εἰσιτήρια ποὺ τῆς ἔστειλε τὸ Ὁδεῖο γιὰ τὴ συναυλία ποὺ ἔδινε χάρι τοῦ σκοποῦ τῆς, μὲ τὴν πρόφαση πὼς ἐστάλθηκαν ἀργὰ καὶ δὲν τίς ἔμενε πειὰ καιρὸς νὰ τὰ διαθέσει! Καὶ δὲν μπορούσε νὰ κρατήσῃ δέκα τοῦλάχιστο αὐτὴ ἡ ἴδια ἐπιτροπὴ; Περιττὰ ὅμως αὐτά. Ὅσες φορὲς δίνει συναυλία τὸ Ὁδεῖο Λόττνερ δὲν ἐξετάζουμε τὸ σκοπὸ γιὰ τὸν ὅποιο δίνεται, οὔτε καὶ γι' αὐτόνε πηγαίνουμε. Πηγαίνουμε γιὰ ν' ἀκούσουμε, γιὰ νὰ νοιώσουμε κάτι ποὺ ἢ ἔλλειψή του πολὺ μᾶς ἐκόστιζε, γιὰ νὰ μυσταγωγηθοῦμε.

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ΤΟΥΡΚΟΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΣΤΑΔΕΣ

Σ' ἑλληνικὲς ἐφημερίδες διάβασα — τώρα καὶ κάμποσον καιρὸ — τρία τούρκικα ποιήματα, ἐμπνεσμένα ἀπὸ τὴν τελευταία, θλιβερὴ γιὰ τοὺς Τούρκους, ἱστορία. Τρία *ποιήματα*. Γραμμένα μ' αἴσημα ποιητικὸ βαθὺ καὶ μὲ τέχνη μεγάλη. Τέτοια δημιουργήματα, μέσα στὴ σφαῖρα τῆς ἀκατάλυτης πνευματικῆς ζωῆς, σὲ κάνουν νὰ εὐλογᾷς τὴν καταστροφὴ ἐνὸς Κράτους — ποὺ θὰ σοῦ εἴτανε σκεδὸν ἀδιάφορη, ἃ δὲν ἤξερες πὼς ἔγινε ἀφορμὴ νὰ πλουτιστῇ τὸ ἀθρώπινο πνεῦμα καὶ ἡ νοσταλγικὴ σου ἢ ψυχὴ μὲ τὴν ἀπόκτηση τριῶν ἔργων τέχνης.

Τοῦρκοι ἑσεῖς τραγουδιστάδες, ποὺ ἡ χαρὰ τῆς δημιουργίας εἶναι μέσα σας χίλιες φορὲς πρὸ δυνατὴ ἀπὸ τὴ θλίψη γιὰ τὴ χαμένη σας πατρίδα, ἑσεῖς ποὺ μέσ' ἀπὸ τὴ φωτιά κι ἀπὸ τὸ χαλασμό, ἀπὸ τὰ ἐρείπια καὶ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ, ἐγεννήσατε μιὰν αὐτοῦπαρχτὴ ζωὴ γιὰ τὴ γαληνὴ καὶ ἀτάραχτὴ αἰωνιότητα, ὦ Τοῦρκοι ἑσεῖς τραγουδιστάδες, ἀδερφοί μου, θὰ τὸ ξέρετε πόσο μεγάλη γιὰ σᾶς εἶναι ἡ ἀγάπη μου καὶ ὁ θαυμασμός μου, θὰ τὸ ἔχετε νοιώσει — ἀφοῦ ζῆτε κ' ἑσεῖς ἔξω ἀπὸ τὸν ψεύτικο τὸν κόσμον τῶ νευρόσπαστων, ποὺ λέγεται πραγματικότητα, ὦ ναί,

σίγουρα θά τὸ ἔχετε νοιώσει πόσο μὴ εἶναι βάρος ἡ ζωὴ μέσα σ' ἓναν τόπο, πού τὸ γαλάζιο τὸ ἄστρο τῆς Ποίησης καὶ τῆς Τέχνης ἔχει βασιλέψει, χρόνια τώρα.... Μπορεῖτε νὰ τὸ φαντασθῆτε τί βάρος πού εἶναι ἡ ζωὴ καὶ τί κούραση πού εἶναι ἡ ζωὴ σ' ἓναν τόπο, πού οἱ μικρόπρεπες κ' οἱ ψεύτικες προσπάθειες στείρων ἐγκεφάλων φαντάζοντε σ' ἀσυνείθιστα μάτια τῆς πλεμπέικης ἀριστοκρατίας καὶ τοῦ ἀκαμάτη τοῦ λαοῦ, καθὼς φαντάζοντε—διαμάντια καὶ χρυσάφια — στὰ μάτια τῶν ἀγρίων, οἱ μπροῦντζοι καὶ τὰ γιαιδιά.

Μιὰ μεγάλη νίκη εἶναι γιὰ ἓνα ἔθνος μιὰ ἥττα μεγάλη, ἅμα δὲν ξέρεи νὰ δρέψῃ τοὺς καρπούς, ἅμα δὲν μπορεῖ ν' ἀνυψωθῇ ὡς αὐτήν. Κ' οἱ ταπεινὲς φτωχοντυμένες Μοῦσες, οἱ Μοῦσες οἱ ζητιάνες, γυρίζουν ἀκόμα στὸν τόπο μας.

Καθαροὶ καὶ περήφανοι ἱεροφάντες — ἄσπρα φαντάσματα πού περνᾶτε μέσα στοὺς πηχτοὺς καπνοὺς τῆς καταστροφῆς — Τούρκοι τραγουδιστάδες μὲ τὰ μεγάλα ὄνειρεμένα μάτια, πόσο πρέπει νὰ σιχαίνεστε ἓναν τόπο, πού ἡ κραυγὴ τῆς Νίκης δὲν ἀντήχησε μέσα στὶς πεθαμένες καρδιὲς τῶν ποιητῶν του! — Ἀκὰ—Γκιουντούζ, παιδί τῆς Ὀδύνης καὶ τοῦ Ἀπόλλωνα, τί μεγάλη καρδιά πού χτυπᾷ μὲς στὰ στήθη σου.

«Καὶ θὰ τονίσω τότες ἐγὼ πάνω στὰ μισόγκρεμα παλάτια καὶ στὰ κούφια κόκκαλα ἐπάνω, τραγούδι ἀτελεύτητο, δυνατὸ καὶ στρίγγλικο, πού οἱ Πολιτεῖες, ὅσες στοὺς κατοπινούς αἰῶνες θὰ ὑψωθοῦν, θὰ διαλαλήσουν τ' ὄνομά μου: «Ἐκδικήτρα Κουκουβάγια» καὶ πάνω στὴν πέτρα πού θ' ἀφήσω τὴ ζωὴ, θὰ φορέσουνε κορώννα ζυμωμένη ἀπὸ αἷμα, ἀπὸ κόκκαλα καὶ ἀπὸ ἀθρόωπινα κρανία».

Σὲ νοιώθω «Ἐκδικήτρα Κουκουβάγια» καὶ σ' ἀγαπῶ. Σ' ἀγαπῶ περισσότερο καὶ ἀπὸ ἀδερφό, περισσότερο καὶ ἀπὸ πατέρα, γιὰ τὴν καὶ τοὺς δυὸ μᾶς πότισε ἡ Μητρὶς μας ἡ Ζωὴ χολὴ καὶ ξύδι, ὅταν τῆς ζητούσαμε νερὸ γιὰ νὰ δροσιστοῦμε, καὶ γιὰ τὴν καὶ τοὺς δυὸ τὸ μῖσος κ' ἡ δίψα τῆς ἐκδίκησης εἶναι τὸ μόνο ἀγαθὸ πού ἀποχτήσαμε. Ἀλλά, ἀγαπημένε μου Ἀκὰ—Γκιουντούζ, εὐτυχισμένε Ἀκὰ—Γκιουντούζ, εὖ δὲν εἶδες ἀκόμα στὸν τόπο σου, γιὰ στερνὸ χτύπημα, τὸν ἥλιο τῆς Νίκης καὶ τῆς Ὑπεροψίας νὰ τσουλουφρίζῃ μὲ τὶς πυραχτωμένες ἀχτῖνες του, καὶ τὶς πρὸ ταπεινὲς βιολέττες πού ξεμυτίζουνε στοὺς κατάξερους κάμπους τῆς Ποίησης!

Γ. Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΣΗΜ. ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑΣ». Πληροφοροῦμε τὸν ἀπογοητευμένο ἀπὸ τὴν Ἑλλ. ποίηση φίλο μας κ. Γ. Ν. Πολίτη πὼς στὸν 503 ἀριθμὸ τοῦ «Νουμά»,

(σελ. 61) ὑπάρχει τυπωμένο κάπιο ποίημα μὲ τὸν τίτλο «Εἰσόδια», πού καρτερεῖ τρεῖς μῆνες τώρα νὰ βρεθῇ κανένας Τούρκος ἐστὲ ἢ κανένας Βούργαρος κ. Γ. Ν. Πολίτης νὰν τοῦ δώσει τὴν πρεπούμενη θέση στὴν παγκόσμια ποίηση.

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟ τὸν καινούριο μὲ τοὺς Βουργάρους τὸν χαιρετοῦμε γιὰ πόλεμο ἀληθινὰ ἀπολυτρωτικό. Ἡ πρώτη πρώτη κραυγὴ διαμαρτυρίας ἀκούστηκε ἀπὸ τοῦτες δῶ τίς στηλές μὲ τὸ κεραυνοβόλο «Τιμὴ καὶ ἀνάθεμα» καὶ ὕστερα σὲ σειρὰ ἄρθρα καὶ ἀνταπόκρισεις ἀπὸ τὴ Βουργαροπατημένη Θράκη δείξαμε τί πάστα εἶναι οἱ περίφημοι σύμμαχοί μας, πού τὰ καταφέρανε μὲ τὴν ἀτιμία καὶ τὴ θηρωδιά τους σὲ τόσο λίγο καιρὸ νὰ ἐξαγνίσουν τοὺς Τούρκους καὶ νὰ κάμουν ἐπιθυμητὸ στοὺς Θρακιῶτες τὸν Τούρκικο ζυγὸ. Τώρα, φαίνεται, ἤρθε ἡ ὥρα τους νὰ φρονιμέψουνε κάπως, νὰ θρωπιστοῦνε κι αὐτοί. Τὰ Ἑλληνικὰ καὶ τὰ Σερβικὰ ὅπλα ἀναλάδανε νὰν τοὺς παιδαγωγήσουν καὶ οἱ πρώτες νίκες τοῦ στρατοῦ μας καὶ τοῦ Σερβικοῦ στρατοῦ εἶναι τὰ πρῶτα ἀθροπιστικά μαθήματα πού παίρνουν οἱ περίφημοι ex—Πρώσοι τῆς Ἀνατολῆς, ἀδιάφορο ἂν τὰ μαθήματα αὐτὰ τὰ πλερώνουν τόσο ἀκριδὰ. Πάντα τὰ ἐξοδὰ τους δὲ θὰ πάνε χαμένα.

ΖΗΤΩ Ο ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΜΑΣ, χίλιες φορές ζήτω ὁ σιδερένιος, ὁ ἀκούραστος, ὁ λεβέντης, ὁ στρατηγικώτατος Βασιλιάς μας—μὰ, παιδιὰ, ὄχι ἀχαριστίες, ὄχι ἀνεύλαδες σκέψεις καὶ λησμοσύνη ἐγκληματική· σὰ ζητωκραυγάζετε τὸ στρατηλάτη τὸ μεγάλο, θυμηθῆτε καὶ τὸν ἄλλον πού ἤρθε δῶ καὶ μᾶς ξελάσπωσε καὶ μᾶς ἐσπρωξε στὸν ἴσιο δρόμο καὶ μᾶς φύσηξε μέσα μας τὴν αὐτοπεποίθηση καὶ μᾶς ἔφερε δῶ πού βρισκόμαστε σήμερα. Κ' εἶται τὸ ζήτω ὁ Βασιλιάς μας! χρέος ἔχουμε νὰν τὸ συμπληρώσουμε μὲ τὸ Ζήτω καὶ ὁ Βενιζέλος μας!

ΓΡΑΦΤΗΚΕ τοῦτες τίς μέρες στὶς φημερίδες, πὼς ἡ Κυβέρνηση λογαριάζει τὴν Πρεσβεΐα τῆς Πόλης νὰ τὴν μπιστευτεῖ στὸν κ. Ι. Δραγούμη, τὸν ἴδα μας. Ἄν τὸ κάνει αὐτό, εἶναι τὸ ἴδιο σὰ νὰ κερδίσανε μιὰ ἀκόμα μεγάλη νίκη τὰ ὅπλα μας, γιὰ τὸ κ. Δραγούμη ἔχει μελετήσει περισσότερο ἀπὸ